

Dabas aizsardzības pārvalde

Baznīcas iela 7, Sigulda, LV-2150, tālr. 67509545, e-pasts pasts@daba.gov.lv, www.daba.gov.lv

Siguldā

28.12.2023. Nr. 4.9/8019/2023-N
Uz 16.10.2023. Nr. V-23/K2V/026
Uz 23.11.2023. Nr.V-23/K2V/035
Uz 13.12.2023 / Nr.V-23/K2V/042

SIA "K2 Ventum"
Reģ.Nr. 40203344430
agris@k2projekts.lv

Zināšanai:
Vides pārraudzības valsts birojam
Nosūtīšanai e-adresē

Par ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma projektu

Dabas aizsardzības pārvalde (turpmāk – Pārvalde) 2023. gada 25.oktobrī ir saņēmusi Jūsu vēstuli, ar kuru Jūs nosūtāt ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojuma projektu (turpmāk – Ziņojums) par Pāvilstas vēja elektrostaciju parka būvniecību un elektropārvades pieslēguma izveidi Dienvidkurzemes novadā (turpmāk – Paredzētā darbība) un lūdzat sniegt Pārvaldes viedokli un rekomendācijas par Ziņojumu.

Pārvalde šā gada 23. novembrī saņēma arī Jūsu vēstuli Nr.V-23/K2V/035 un 13.decembrī vēstuli Nr. Nr.V-23/K2V/042, kurā informējāt par uzsākto atkārtoto ietekmes uz vidi novērtējuma sākotnējo sabiedrisko apspriešanu par Paredzēto darbību un Pārvalde informē, ka šajā vēstulē minētie komentāri attiecināmi arī kā atbilde uz iepriekš minētajām vēstulēm.

Pārvalde sniedz sekojošus komentārus:

1.Ietekme uz biotopiem un īpaši aizsargājamām vaskulāro augu sugām

Atbilstoši biotopu ekspertu atzinumam un tā papildinājumam (turpmāk – biotopu ekspertu atzinums) apbūves rezultātā samazināsies aizsargājamo biotopu platība, kā arī tiks veicināta biotopu fragmentācija, samazinot to noturību pret ārējo vides faktoru iedarbību un ierobežojot augu sugu sēklu apmaiņu. Būvdarbu rezultātā veidosies ietekme uz teritorijā konstatētajām augu sugām. Iespējama mehāniska augu iznīcināšana veicot rakšanas darbus vai netiešas ietekmes veidošanās, izmainot vides apstākļus atradnes platībā, kas var nebūt piemēroti sugas attīstībai. Samazinoties aizsargājamo biotopu platībai un iznīcinot aizsargājamās augu sugas, veidosies būtiska nelabvēlīga ietekme uz biotopiem un augu sugām.

Biotopu ekspertu atzinumā sniegti nosacījumi, lai samazinātu vai novērstu Paredzētās darbības ietekmi uz biotopiem un īpaši aizsargājamām vaskulāro augu sugām – gan vispārīgi nosacījumi, gan nosacījumi, kas attiecas gan uz konkrētiem VES infrastruktūras objektiem (VES platformām un pievedceļiem). Biotopu ekspertu atzinumā norādītie nosacījumi, kas attiecas uz individuāliem VES infrastruktūras objektiem, ir iekļauti 4.3.3.1.tabulā Ziņojuma sadaļā 4.3.3. "Esošā stāvokļa raksturojums". Vispārīgie nosacījumi ir iekļauti Ziņojuma sadaļā 4.3.6. "Pasākumi ietekmes uz ES nozīmes biotopiem un aizsargājamo sugu atradnēm mazināšanai".

Tomēr, iepazīstoties ar Ziņojumu, var secināt, ka no biotopu ekspertu sniegtajiem nosacījumiem ir ievērota tikai daļa (alternatīvais B variants - atteikšanās no 8 VES

būvniecības (VES 5, 6, 8, 9, 34, 47, 50) un 5 VES novietojuma maiņa (VES 17, 41, 42, 45, 46, 63)), tādēļ nevar piekrist sadaļā 4.3.6. paustajam secinājumam: “īstenojot *B alternatīvo variantu, kā arī būvniecības un tehnisko laukumu rekultivācijas procesā ņemot vērā eksperta sniegtās rekomendācijas, nav prognozējama būtiska negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem”.*

Piemēram, par VES 61 biotopu eksperti norāda, ka VES būvniecības rezultātā veidosies būtiska nelabvēlīga ietekme uz īpaši aizsargājamām augu sugām, kas tai skaitā ietver grīņa sārtenes *Erica tetralix* atradnes samazināšanos par 1,2 ha. Tāpat redzams, ka biotopu eksperti ir norādījuši nosacījumus VES 36 būvei un ceļu būvei, piemēram, uz VES 13, 14, 16, 19, 21, 28, 35, 37, 48, 51.

Vairākās vietās biotopu ekspertu nosacījumos sniegts ieteikums VES infrastruktūru pārvietot uz tuvumā esošajām jaunaudzēm. Lai gan parasti meža masīvos izbūvējot VES parkus, šis ir viens no pamata nosacījumiem, Paredzētās darbības teritorijā sastopamās īpaši aizsargājamās sugas – parastā purvmirte un grīņa sārtene – var būt sastopamas arī jaunos mežos. Lūdzam precizēt, vai biotopu ekspertes ir apsekojušas tās teritorijas, uz kurām iesaka pārvietot VES infrastruktūru.

Lai būtu pārskatāmi saprotams, vai un kādā mērā biotopu ekspertu izvirzītie nosacījumi ir ņemti vērā, lūdzam papildināt Ziņojuma 4.3.3.1.tabulu ar vēl vienu aili, kurā norādīts kā tiek plānots ievērot ekspertu sniegtos nosacījumus.

Pārvalde uzsver, ka īpaši būtiski ir saudzēt īpaši aizsargājamās grīņa sārtenes atradnes – gan neveicot atradņu fizisku iznīcināšanu (atradnēs izbūvējot VES parka infrastruktūru), gan nelabvēlīgi neietekmējot būvējamās VES infrastruktūras tuvumā esošas grīņa sārtenes atradņu hidroloģisko režīmu. Vēršam uzmanību, ka grīņa sārtene šobrīd ir iekļauta to sugu sarakstā, kuru aizsardzībai dibināms mikroliegums¹. Pārvalde ir konsultējusies ar vaskulāro augu ekspertu, Dr.Lieni Salmiņu, kas šobrīd koordinē reto un īpaši aizsargājamo vaskulāro augu sugu novērtējumu atbilstoši IUCN kritērijiem projekta LIFE FOR SPECIES² ietvaros. Grīņa sārtenes novērtējums ir apdraudēta (EN – *endangered*), arī turpmāk tās aizsardzībai veidojami mikroliegumi. Grīņa sārtene ir slapju augtņu augs, tādēļ sugas atradnēm būtisku kaitējumu ir nodara susināšana.

Lūdzam arī skaidrot, vai biotopu ekspertu konstatētās parastās purvmirtes atradnes, kas fiksētas lielās platībās, neatbilst Latvijā īpaši aizsargājamam biotopam Parastās purvmirtes *Myrica gale* audzes³.

Pārvalde konceptuāli piekrīt lielākajai daļai no biotopu ekspertu izvirzītajiem vispārīgajiem nosacījumiem, kas iekļauti arī 4.3.6.sadaļā. Tomēr arī šajā gadījumā nav skaidrs, kādā apmērā tos plānots ievērot, lai varētu izdarīt secinājumu, kas Paredzētajai darbībai nebūs būtiskas ietekmes uz biotopiem un īpaši aizsargājamām vaskulāro augu sugām. Sniedzam sekojošus komentārus:

¹ <https://likumi.lv/ta/id/253746-noteikumi-par-mikroliegumu-izveidosanas-un-apsaimniekosanas-kartibu-to-aizsardzibu-ka-ari-mikroliegumu-un-to-buferzonu-noteiksanu>

² <https://sarkanagramata.lu.lv/par-projektu/>

³ <https://likumi.lv/ta/id/291790-noteikumi-par-ipasi-aizsargajamo-biotopu-veidu-sarakstu>

1. Atmežojamās platības un iznīcināmās augu atradnes/biotopi

Pārvalde piekrīt biotopu ekspertu norādītajam, ka parasti mazāku ietekmi uz dabas vērtībām rada VES infrastruktūra, kas maksimāli izvietota jaunaudzēs, sauos meža augšanas apstākļu tipos pie jau eksistējošiem ceļiem. Šie ieteikumi arī saskan ar “Vadlīnijās ietekmes uz vidi sākotnējā izvērtējuma veikšanai vēja elektrostaciju būvniecības radīto ietekmju uz vidi izvērtēšanai”⁴ (turpmāk – Vadlīnijas) sniegto informāciju.

Lai varētu uzskatāmi redzēt Paredzētās darbības radītās ietekmes un kādā mērā tiek ievērots biotopu ekspertu norādītais, ka VES infrastruktūru ieteicams “*plānot izcirtumu, lauču, jaunaudžu platībā*”, lūdzam Ziņojumā uzskatāmi (tabulā, grafikā) norādīt abām alternatīvām visai VES infrastruktūrai atmežojamās platības (ha), norādot kā šīs mežaudzes sadalās pa vecuma grupām (līdz 40 g.v., 40-60 g.v., 60-80 g.v., 80-100 g.v. utt.).

Vēršam uzmanību, ka arī Vides pārraudzības valsts biroja 06.05.2022. izdotajā Programmā Nr.5-03/14/2022 ietekmes uz vidi novērtējumam Pāvilostas vēja elektrostaciju parka būvniecībai un elektropārvades pieslēguma izveidei Dienvidkurzemes novadā⁵ (turpmāk – Programma) sniegts nosacījums: “3.2.2. *Ja attiecināms, novērtē/aprēķina kopējo atmežojamo platību apjomu, kas nepieciešams VES un EP kabeļu līniju uzstādīšanai un izveidei (tostarp VES un to pievedceļu izbūvei un pārbūvei, VES montāžas laukumam, materiālu pagaidu novietošanas laukumam, transformatoru staciju, elektropārvades/kabeļu līniju izbūvei u.c. ar VES un EP kabeļu līniju izbūvi nepieciešamo saistīto objektu, tostarp infrastruktūras objektu, izbūvei).*”

Tāpat vēršam uzmanību uz Ziņojuma 3.3.sadaļā norādīto: “*Paredzētās darbības ietvaros zemes platības tiks izmantotas: Būvniecības fāzē: VES montāžas laukums, pievedceļi, materiālu un iekārtu īslaicīgas uzglabāšanas laukumi, kopā prognozējams, ka šīs teritorijas aizņems aptuveni 0.77ha katras turbīnas būvniecības vietā, taču detalizēti tās tiks noteiktas uzņēmējam un iezīmētas būvprojekta izstrādes procesā.*” Ziņojuma 3.4.sadaļā norādīts: “*Paredzamā tehnoloģiskā laukuma platība katrai VES ir aptuveni 0.77ha (ietverot montāžas laukumu un tajā esošo pievedceļu).*” Pēc Pārvaldes rīcībā esošās informācijas, vienam VES montāžas laukumam vidēji nepieciešama ap 2 ha platība. Ziņojumā norādīta ievērojami mazāka platība, kas ietver arī pievedceļu. Lūdzam skaidrot šo jautājumu.

Lai varētu korekti novērtēt ietekmes būtiskumu, lūdzam arī uzskatāmi (tabulas veidā)

⁴ <https://www.vvd.gov.lv/lv/media/9969/download?attachment>

⁵ <https://www.vpvb.gov.lv/lv/media/4283/download>

norādīt, cik lielas ES nozīmes biotopu platības un īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes tiks iznīcinātas vai degradētas (piemēram, hidroloģiskā režīma pārmaiņu rezultātā) katras alternatīvas īstenošanas gadījumā, jo no Ziņojuma saprotams, ka ne visi biotopu ekspertu izvirzītie nosacījumi tiek ņemti vērā. Šajā tabulā lūdzam iekļaut paredzamo ietekmi, ko radīs visi VES paka infrastruktūras elementi (VES platformas, visi ceļi, elektropārvades līnija, augstsprieguma apakšstacijas, tehnikas, iekārtu un materiālu pagaidu uzglabāšanas laukumi u.c.), skat.zemāk.

2. Ceļi, kabeļu līnija un cita infrastruktūra

Vadlīnijās norādīts: *“Aplūkojot ietekmes uz vidi novērtējuma ziņojumus, kas plānotiem vēja parkiem Latvijā ir sagatavoti līdz šim, un tajos ietvertās aplēses par transformējamajām zemes platībām, nākas secināt, ka pievedceļu izbūvei nepieciešamās teritorijas lielākoties ir ievērojami plašākas par vēja elektrostaciju būvniecības laukumiem nepieciešamo teritoriju platību.”*

Ņemot vērā augstākminēto un iepazīstoties ar Ziņojumu un biotopu ekspertu atzinumu, secināms, ka galvenais uzsvars ir vērsts tieši uz VES būvniecības vietām un īsajiem pievedceļiem uz tām. Tomēr Paredzētā darbība ietver arī garāku ceļa posmu būvniecību un garas elektropārvades līnijas izbūvi, kā arī citu infrastruktūras elementu izbūvi, kas apskatīta biotopu ekspertu atzinuma sadaļā “Infrastruktūra”. Ziņojuma 4.3.sadaļā šī informācija faktiski nav atrodamā. Biotopu ekspertu atzinumā, sadaļā “Infrastruktūra” norādīts: *“Veicot ceļa izbūvi un elektropārvades kabeļa ierīkošanu, iespējama mehāniska aizsargājamo augu iznīcināšana vai netiešas ietekmes veidošanās, apbūves rezultātā izmainoties hidroloģiskajiem apstākļiem pieguļošajā platībā, veidojot būtisku nelabvēlīgu ietekmi uz augu sugām. Ceļa izbūve tiks veikta aizsargājamo biotopu “Mežainas piejūras kāpas” un “Veci un dabiski boreāli meži” platībā. Apbūves rezultātā tiks izcirsti koki ceļa paplašināšanai, kā arī iznīcināta dabiskā zemsedze. Biotopā “Mežainas piejūras kāpas” nepieciešama kāpu pārrakšana. Ierīkojot elektropārvades kabeli, meža platībā var būt nepieciešama koku izcirstāšana, samazinot biotopu platību. Rakšanas darbu rezultātā biotopu platībā tiks iznīcināta dabiskā zemsedze.”* Tālāk sniegti vispārīgi nosacījumi, lai samazinātu vai novērstu nelabvēlīgo ietekmi, no kuriem daļa ir norādīta ekspertu atzinuma 8.tabulā un Ziņojuma 4.3.6. sadaļā.

Jānorāda, ka meža masīvā, kur plānota Paredzētā darbība, ES nozīmes biotopi ir konstatēti ļoti nelielā platībā un lielākā biotopu koncentrācijas vieta atrodas Paredzētās darbības teritorijas R daļā, kur plānota ceļu būvniecība. Secināms, ka ceļu būvniecības laikā šie biotopi tiks daļēji iznīcināti vai degradēti. Kā arī ņemot vērā, ka Ziņojumā ietverta daļa nosacījumu, kas norādīti vispārīgā formā, nav gūstama pārliecība Ziņojumā apgalvotajam (4.3.6. sadaļā un 6.2.1. tabulā) par to, ka nav prognozējama būtiska ietekme uz īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem.

Ziņojuma 6.2.1.tabulā norādīts: *“Izvērtēti 3 alternatīvi EPK trasējumi, izvēlētais A variants EPK trase tiek izbūvēta esošās transporta infrastruktūras – bijušā šaursliežu dzelzceļa, šobrīd autoceļa zemes nodalījuma joslā”*. Vai biotopu eksperti ir apsekojuši izvēlēto trases alternatīvu?

Lūdzam Ziņojuma 4.3.sadaļā iekļaut informāciju arī par jaunbūvējamo ceļu posmu un elektropārvades līniju, augstsprieguma apakšstacijām, tehnikas, iekārtu un materiālu pagaidu uzglabāšanas laukumiem un uzskatāmi atspoguļot, kādas ir sagaidāmās ietekmes un kādi konkrēti pasākumi plānoti, lai mazinātu vai novērstu ietekmi un dabas vērtībām. Papildus jāuzsver, ka atšķirībā no norādītajiem nosacījumiem VES platformām un īsajiem pievedceļiem, nosacījumi, kas attiecas uz pārējo infrastruktūru,

ir ļoti vispārīgi, tādēļ tie jāprecizē.

3. Īpaši aizsargājamo augu pārstādīšana

Biotopu ekspertu atzinumā un Ziņojumā (4.3.6. sadaļā) norādīts: “*ja būvdarbus paredzēts veikt aizsargājamo augu sugu atradņu platībā un nav citu variantu, kā izvairīties no augu sugu iznīcināšanas, izvērtējama iespēja augus pārstādīt.*” Paredzētās darbības teritorijā vislielākajā apjomā konstatēta parastā purvmirte un grīņa sārtenes, uz kurām sagaidāma būtiska ietekme. Pārvalde norāda, ka abām šīm sugām pārstādīšana nav piemērojama (nav efektīva), tādēļ šo ietekmi mazinošo pasākumu nav iespējams ievērot.

Pārvalde rekomendē apsvērt kompensējošas darbības. Piemēram, ņemot vērā sugas aizsardzības statusu, Paredzētās darbības teritorijā 4-5 vitālākajās grīņa sārtenes atradnēs izveidot mikroliegumus, paredzot tiem atbilstošu apsaimniekošanu – labvēlīga hidroloģiskā režīma un skrajas dzīvotnes uzturēšana – koku un krūmu izciršana, nelieli augsnes traucējumi. Tas varētu kompensēt atsevišķu, nelielu, zemas kvalitātes grīņa sārtenes atradņu iznīcināšanu Paredzētās darbības ietvaros.

4. Rekultivācija

Ziņojuma 3.4.6. sadaļā norādīts: “*Pēc VES uzstādīšanas tiks nodrošināti būvniecības darbu ietekmētās teritorijas rekultivācija. Tās ietvaros tiks demontēti būvniecības procesā ierīkoti tehnikas, iekārtu un materiālu pagaidu uzglabāšanas laukumi, kā arī daļēji VES montāžas laukuma elementus, kas paredzēti masta daļu un spārnu novietošanai, izņemot teritorijas, kas nepieciešamas VES ekspluatācijas nodrošināšanai, tai skaitā saglabājot galvenā celtņa darbības laukumu.*”

4.3.6. sadaļā norādīts: “*veicot rekultivāciju, atjaunojot atbilstošus augšanas apstākļus, iespējama būtiska pozitīva ietekme uz īpaši aizsargājamām sugām, nodrošinot un uzturot apstākļus, kas veicina jaunu atradņu veidošanos.*” 6.2.1.tabulā norādīts pasākums ietekmes mazināšanai vai novēršanai: “*Izstrādājot montāžas laukuma daļas rekultivācijas projektus atbilstoši sugu un biotopu eksperta rekomendācijām, nodrošinot labvēlīgus augšanas apstākļus īpaši aizsargājamām augu sugām (grīņu sārtenes un purvmirte)*”.

Biotopu ekspertu atzinumā 8.tabulā atrodams ietekmi mazinošs pasākums: “*pēc VES uzstādīšanas, ja iespējams, tehnoloģiskie laukumi demontējami, noņemot uzbērto grunti. Nav pieļaujama melnzemes uzbēršana un zāliena piesēja, bet noraktajās platībās atjaunojama dabiskā zemsedze.*”

Ņemot vērā pausto par iespējamu būtisku pozitīvu ietekmi uz īpaši aizsargājamām augu sugām, lūdzam precizēt, cik lielas ir prognozējamās rekultivējamās platības un kāds ir to telpiskais sadalījums? Ziņojumā atrodama pretrunīga informācija. Ziņojuma 3.3. sadaļas sākumā norādīts, ka vienam VES montāžas laukumam nepieciešami 0,77 ha, ekspluatācijas laikā no tā saglabājas 0,6 ha. Secināms, ka katrā teritorijā var rekultivēt 0,17 ha, kas ir neliela platība. Tālāk šajā Ziņojuma sadaļā pie “VES būvniecība” norādīts: “*Pēc VES izbūves liela daļa no montāžas laukuma tiks demontēta un rekultivēta, atjaunojot meža teritoriju.*” Ziņojuma 40.lpp. norādīts, ka rekultivējamā platība alternatīvai A ir ~18,3ha, alternatīvai B ~16,5h.

Pārvaldes ieskatā, ņemot vērā, ka pie katras VES tiek rekultivēta neliela platība – 0,17 ha, tātad galvenokārt tiek fragmentāri atjaunoti ļoti nelieli laukumi, maz ticams, ka veidosies būtiska pozitīva ietekme uz īpaši aizsargājamām sugām (respektīvi – nav paredzama lielu, vitālu audžu attīstība).

Ņemot vērā, ka Paredzētās darbības teritorijā visbūtiskākā ietekme ir sagaidāma uz

divām īpaši aizsargājamām slapju augteņu sugām – parastā purvmirte un grīņa sārtene, vai tas neapdraud VES ekspluatācijas drošību, ja tehnoloģiskā laukuma rekultivētajā daļā tiek veidoti slapji apstākļi, kas piemēroti šīm sugām?

Vēršam arī uzmanību, ka Ziņojuma 3.4.6. sadaļā “Teritorijas rekultivācija” atrodama informācija: “*rekultivācijas procesā tiek nodrošināta meža atjaunošana, konsultējoties ar biotopu ekspertu par atbilstošu koku sugu izvēli, kā arī iespējamu reljefa un citu apstākļu veidošanu teritorijā un tās apkārtnē konstatēto īpaši aizsargājamo augu sugu ieaudzēšanai un attīstībai.*” Abām mērķa sugām – grīņu sārtenei un parastajai purvmirtei – apmežošana nav piemērots risinājums.

Lai varētu izdarīt secinājumu par rekultivācijas iespējamu būtisku pozitīvu ietekmi uz īpaši aizsargājamām sugām, lūdzam sniegt detalizētu šī pasākuma skaidrojumu.

2. Ietekme uz hidroloģisko režīmu

Eksperta atzinumā par teritorijas melioratīvo stāvokli ir sniegta informācija: “*Projekta teritorijā kopumā ir neregulāra grāvju sistēma, kur apmēram 2/3 nav veikta inventarizācija un nav piešķirti ūdens saimnieciskā iecirkņa klasifikatora (USIK) kods. Zināms tīkls un grāvju regularitāte ir apmēram pusei no meliorācijas kadastrā neiekļautajiem grāvjiem, kur kā galvenie novadgrāvji kalpo esošie ceļu grāvji, no kuriem perpendikulāri atzarojas grāvji dziļāk mežu masīvos.*”

Lielākā daļa esošo grāvju objektā ir aizauguši vai pielūžņoti ar kritušiem kokiem un zariem, tajos ir stāvošs ūdens, kas norāda, kad esošā sistēma darbojas neapmierinoši, izteikti pārmitri un purvaini apstākļi ir objekta DR un DA daļās. Lielākā daļa esošo caurteku ir piesērējušas un atrodas zem ūdens, augsnes samērā kūdrainas, grāvju nogāzes deformējušas.”

Tātad secināms, ka lielākajā daļā teritorijas šobrīd ir aizsērējuši, nefunkcionējoši grāvji, kā ietekmē teritorijā ir atjaunojušies mitri apstākļi. Turklāt izteikti pārmitri un purvaini apstākļi ir teritorijas DR un DA daļās. Pārvaldes skatījumā biotopu ekspertu konstatēto īpaši aizsargājamo sugu izvietoējums un apjoms liecina, ka šī teritorija joprojām ir saglabājusi tādas vides apstākļus, kas ir specifiski un unikāli tieši sakas grīņu reģionam - augsts gruntsūdens līmenis, kas regulāri svārstās, izteikts ortšteina slānis un nabadzīga, skāba smilts augsne. Tādēļ papildus nosusināšana ir ļoti kritiski vērtējama, jo esošajā situācijā pastāv piemēroti apstākļi īpaši aizsargājamo sugu eksistencei.

Ziņojuma sadaļā 4.3.3. “Esošā stāvokļa raksturojums” sniegta informācija: “*Darbība galvenokārt tiks veikta nosusinātos meža nogabalos, mazāk – sausieņu mežos.*” 4.3.3.1.tabulā “Apkopojums par dabas vērtībām VES teritorijās un piebraucamo ceļu trasēs” un biotopu eksperta atzinumā lielā daļā gadījumu norādīts, ka “*biotopi*”⁶, kuros

⁶ Ziņojumā un biotopu ekspertu atzinumā mulsinošs ir termina “biotopi” lietojums, kas tiek izmantots, gan aprakstot paredzētās darbības teritorijā esošās mežaudzes, kas neatbilst ES nozīmes meža biotopiem/Latvijā īpaši aizsargājamiem biotopiem, gan konstatētos ES nozīmes biotopus. Rekomendējam izvairīties no termina “biotopi” izmantošanas, aprakstot teritorijas, kas neatbilst ES nozīmes biotopiem vai Latvijā īpaši aizsargājamiem biotopiem.

plānota VES infrastruktūras izbūve ir “nosusinātie meži”. Ziņojuma sadaļā 4.3.5. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas NATURA 2000” uzsvērts: “ņemot vērā to, ka meža masīvs, kurā plānota paredzētā darbība ir ar samērā blīvu esošu meliorācijas sistēmu tīklu, VES parka ierīkošanas ietvaros nav plānota jaunu nozīmīgu meliorācijas sistēmu ierīkošana.” Tātad Ziņojumā norādīts, ka Paredzēto darbību īstenošanos jau nosusinātā/ietekmētā teritorijā. Pārvalde aicina Ziņojumu papildināt, ietverot skaidrojumu par to, vai tiks paredzēta papildus nosusināšana un kādas darbības veiks esošās meliorācijas sistēmās.

Programmā sniegts nosacījums: “3.2.9. Ja ietekmes uz vidi novērtējuma gaitā tiek konstatēts, ka Paredzētās darbības īstenošanai (VES un ar to saistīto objektu izbūvei) nepieciešams veikt darbības, kas var izmainīt izpētes teritorijas hidroloģisko režīmu, nepieciešams veikt teritorijas hidroloģisko modelēšanu. Uz iegūtajiem rezultātiem nepieciešams balsīt sugu un biotopu eksperta secinājumus par izpētes teritorijā esošo meliorācijas objektu pārbūves/izbūves, VES montāžas laukumu nosusināšanas u.c. ar Paredzētās darbības nodrošināšanu nepieciešamo objektu pārbūves/izbūves kumulatīvo ietekmi uz hidroloģiskā režīma pārmaiņu skartajā teritorijā esošajiem Eiropas Savienības nozīmes meža un purvu biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un Natura 2000 teritoriju dabas vērtībām. Nosusināšanas ietekme novērtējama ne tikai uz purvu, purvainu mežu un staignāju mežu biotopiem, bet arī uz citiem izpētes teritorijā esošajiem Eiropas Savienības nozīmes mežu biotopiem.”

Turklāt atzinumā par melioratīvo stāvokli ieteikts “iespēju robežās paredzēt grāvju pārtīrīšanu, vismaz to, kas iet paralēli projektējamajiem ceļiem, nepieciešama esošo caurteku pārtīrīšana un atjaunošana.”

Lūdzam Ziņojumā sīkāk izskaidrot iespējamās hidroloģiskās izmaiņas, kas varētu rasties veicot grāvju pārtīrīšanu un/vai jaunu grāvju izbūvi, lai būtu iespējams rast atbildes uz to, vai paredzētās darbības īstenošanas rezultātā neveidosies plaša meliorācijas sistēma, kas būtiski ietekmēs teritorijas hidroloģisko režīmu (pamatojot nepieciešamību neveikt hidroloģisko modelēšanu), jo grāvju sistēmas summārā ietekme sniedzas ievērojami tālāk nekā katra atsevišķa grāvja ietekme.

Ziņojumā norādīts, ka atsevišķu VES būvniecības vietās var būt nepieciešamība veikt īslaicīgu, lokālu gruntsūdens līmeņa pazemināšanu. Lūdzam precizēt terminu “īslaicīgs” un skaidrot, vai situācijā, ja VES izbūvē slapjā vietā, VES eksploatācijas laikā saglabājamā tehnoloģiskā laukuma drošībai tomēr nav nepieciešams uzturēt pazeminātu ūdens līmeni (tehnoloģisko laukumu pa perimetru ietver grāvji u.tml.). Ņemot vērā, ka tehnoloģiskajā laukumā būs jāveic VES detaļu nomaiņa vai VES demontāža, Pārvaldes skatījumā arī eksploatācijas laikā ir nepieciešams uzturēt stabilus un drošus apstākļus lielgabarīta tehnikas darbībai u.tml.

Ziņojuma 4.10. sadaļā norādīts, ka paredzētās darbības īstenošanai būtiski ir VES būvniecības teritoriju inženierģeoloģiskie apstākļi, kuru detaļa izpēte tiks veikta pēc IVN procedūras pabeigšanas, būvprojektēšanas ietvaros, katrā konkrētās VES un pievedceļa būvniecības vietā. Norādām, ka Programmas sadaļas “Prasības novērtēšanas un pētījumu kopumam, kas jāietver Ziņojumā” 2.4.1.apakšpunktā sniegts nosacījums: “*Hidroģeoloģiskie apstākļi Darbības vietā un Paredzētās darbības ietekmes zonā, tai skaitā gruntsūdens plūsmas virzieni, gruntsūdens līmeņa ieguluma dziļums, sezonālās svārstības un izmaiņu tendences, ņemot vērā nokrišņu daudzumu un piegulošo teritoriju izmantošanu; pazemes ūdeņu papildināšanās un noplūdes apgabali, hidrauliskā saistība starp virszemes un pazemes ūdeņiem Darbības vietā un tai piegulošajā teritorijā.*”

Ziņojumā nav izvērtēti hidroģeoloģiskie apstākļi VES parka teritorijā un darbības

ietekmes zonā atbilstoši šim Programmas nosacījumam.

Lai mazinātu Paredzētās darbības uz dabas vērtībām, Pārvalde iesaka veikt ceļu būvniecību tādā veidā, lai nebūtu jāizbūvē meliorācijas grāvji, piemēram, izmantojot kolmatāžas metodi.

3.Ietekme uz Natura 2000 teritorijām

Pārvalde norāda, ka ietekme uz Paredzētās darbības tuvumā esošajām Natura 2000 teritorijām jānovērtē atbilstoši 2011.gada 19.aprīļa Ministru Kabineta noteikumiem nr.300 "Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)". Tas norādīts arī Programmā: "2.4.5.Darbības vietai un tās ietekmes zonai tuvumā esošo Natura 2000 teritoriju novērtējums atbilstoši Noteikumu Nr. 300 9. punkta ar apakšpunktiem prasībām, novērtējot arī teritoriju izveidošanas un aizsardzības mērķus, likumsakarības un mijiedarbības, kas nosaka dabas vērtību pastāvēšanu Natura 2000 teritorijās, faktoros, kas jau pirms Paredzētās darbības īstenošanas negatīvi to ietekmē u.c."

Tāpat Programmā sniegts nosacījums "3.2.7. Novērtējama Paredzētās darbības ietekme uz Natura 2000 teritorijām – dabas liegumu "Ziemepe" un "Sakas grīņi" un "Grīņu dabas rezervāts". Novērtējumā ņem vērā gan tiešās, gan netiešās u.c. ietekmes, ko rada sagaidāmās pārmaiņas vidē (gan VES un elektropārvades risinājumu un ar tiem saistītā infrastruktūras uzstādīšanas/būvniecības/pārbūves fāzē, gan Pāvilostas vēja parka ekspluatācijas fāzē), tostarp hidroloģiskā un mitruma režīma izmaiņas u.c. Novērtē ietekmi uz Natura 2000 teritoriju ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, to izveidošanas un aizsardzības mērķiem, izvērtē kompensējošo pasākumu nepieciešamību."

Lūdzam Ziņojumu papildināt atbilstoši Ministru kabineta noteikumu Nr. 300 9.punkta prasībām. Šobrīd Ziņojumā nav atrodama informācija par ietekmi uz Paredzētās darbības tiešā tuvumā esošajām Natura 2000 teritorijām pietiekamā detalizācijas pakāpē.

Ņemot vērā iepriekš minēto par ietekmi uz hidroloģisko režīmu, vēršam uzmanību, ka 2018. gada 24. aprīļa MK noteikumi Nr. 238 "Dabas lieguma "Ziemepe" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"⁷ nosaka, ka dabas lieguma zonā "aizliegts nosusināt purvus, slapjus virsājus, mitras starpkāpu ieplakas un mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs, kā arī veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeni, gruntsūdeni vai virszemes ūdeni līmeņa mainu, izņemot gadījumu, ja ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja un tas nepieciešams īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzības, saglabāšanas un atjaunošanas pasākumu īstenošanai".

Grīņu dabas rezervāta likums nosaka, ka rezervāts izveidots, lai saglabātu nepārveidotas vēsturiski izveidojušās dabas ekosistēmas un pētītu tajās notiekošos procesus, kā arī nodrošinātu izzūdošo un reto augu, sēņu, ķērpju un dzīvnieku

⁷ <https://likumi.lv/ta/id/298635-dabas-lieguma-ziemupe-individualie-aizsardzibas-un-izmantosanas-noteikumi>

aizsardzību⁸. Grīņu dabas rezervātam ir izstrādāts dabas aizsardzības plāns laika posmam no 2008. gada līdz 2018. gadam (pagarināts līdz 2023.gadam)⁹. Saskaņā ar dabas aizsardzības plānu Grīņu dabas rezervātā atrodas reģionam raksturīga skrajo grīņa mežu, slapjo virsāju un zāļu purvu ekosistēma ar tam piemītošo savdabīgo hidroloģisko režīmu. Mežu un purvu intensīvā meliorācija šajā apvidū ir būtiski negatīvi ietekmējusi dabas vērtību saglabāšanos.

Par grīņiem tiek uzskatītas plašas teritorijas no Durbes upes Akmensraga virzienā līdz pat jūrai, no visām pusēm ietverot pašreizējo Grīņu dabas rezervātu. Raksturīgas dabas ainavas ir mitrāji ar purvmirti kā dominanto sugu. Šajā teritorijā iekļaujas plānotais VES parks. Bez tam Grīņu dabas rezervāta teritorijai ļoti nozīmīga ir starp Akmensragu un Pāvilstu jūrā ieplūstošā Rudupe jeb Grīņu valks. Šai upei, kam ir ļoti plašs un sazarots sateces baseins, ir nozīme rezervāta ziemeļrietumu daļas hidroloģiskā režīma nodrošināšanā, it sevišķi, Grīņu ezera apkārtnē. Viens no Grīņu dabas rezervāta apsaimniekošanas īstermiņa mērķiem ir meliorācijas ietekmes samazināšana dabas rezervātā. Ziņojumā norādīts, ka VES parka teritoriju šķērso Rudupe, ka plānota saimnieciskā darbība (uz galvenās promtekas Rudupe ŪSIK 3536:01 leļpus projektētā ceļa (caurteka Būve Nr.70) nepieciešams izbūvēt 50m garu sedimentācijas baseinu).

Tāpat vēršam uzmanību, ka atbilstoši grozījumiem Likumā par īpaši aizsargājamām teritorijām¹⁰, arī Grīņu dabas rezervāta, dabas lieguma “Ziemeupe” un dabas lieguma “Sakas grīņi” izveidošanas mērķis ir vairāku īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzība. Lūdzam Ziņojumu papildināt ar novērtējumu par Paredzētās darbības ietekmi uz putnu sugām, kas minētas Likuma par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām pielikumā pie attiecīgajām teritorijām. (Plašāk skatīt zemāk, 4.punkts “Ietekme uz putniem”).

4.Ietekme uz putniem

Programmā iekļauts 3.2.8. nosacījums: *“Papildus ietekmes vērtējumam uz Natura 2000 teritorijām veic ietekmes uz dabas vērtībām (arī mežiem, dižkokiem un potenciāliem dižkokiem) un bioloģisko daudzveidību novērtējumu, īpaši ņemot vērā aizsargājamās sugas, to dzīvotnes, īpaši aizsargājamās un Eiropas Savienības nozīmes biotopus, to aizsardzībai veidotus mikroliegumus. Vērtē apstākļus, tostarp iespējamu fragmentāciju, kas svarīgi konkrēto dabas vērtību pastāvēšanai. Novērtējumā ņem vērā gan tiešās, gan netiešās u.c. ietekmes, ko rada sagaidāmās pārmaiņas vidē. Ietekmi uz putniem un sikspārņiem vērtē, ņemot vērā arī ietekmi to barošanās un **migrācijas** laikā. Ietekmi uz putniem un to ligzdošanas iespējām, vērtē arī **kontekstā ar atmežojamajām platībām.** Proti, jānovērtē, vai potenciāls dzīvotņu zudums neskars īpaši aizsargājamās putnu sugas, piemēram, mazais mušķērājs *Ficedula parva*, vakarlēpis *Caprimulgus europaeus*, mednis *Tetrao urogallus*, dzērve *Grus grus* u.c. Ietekmi uz ornitofaunu vērtē ne tikai saistībā ar VES parka*

⁸ <https://likumi.lv/doc.php?id=3989>

⁹ <https://www.daba.gov.lv/lv/media/3199/download?attachment>

¹⁰ <https://likumi.lv/ta/id/331159-grozijums-likuma-par-ipasi-aizsargajamam-dabas-teritorijam->

ekspluatāciju, bet arī ar būvniecības darbiem un to radīto ietekmi VES parka un saistītās infrastruktūras izveides gaitā, īpašu uzmanību pievēršot, piemēram, būvniecības darbu radītā trokšņa traucējumiem uz jutīgām putnu sugām (piemēram, īpaši aizsargājamām pūču sugām, melno stārķi Ciconia nigra). Kur attiecināms, veic īpaši aizsargājamu sugu izpēti, atbilstoši to aizsardzības plāniem, sevišķa uzmanība pievēršama un apsekojama īpaši aizsargājamo pūču un dzeņu prioritārās un izpētes teritorijas atbilstoši pūču un dzeņu sugu aizsardzības plāniem. Balstoties uz izpētes datiem, jānosaka ietekmi mazinoši pasākumi, ja tādi ir nepieciešami. Lai aizsargātu putnu sugas un dabas vērtības no VES (vēja parka ietekmes, ietekmes uz vidi novērtējumā nosaka minimālo pielaujamo attālumu un nosacījumus VES izvietošanai, to pamatojot un argumentējot, ar apsekojuma un konkrēto apstākļu izvērtējuma rezultātiem, kas svarīgi konkrēto dabas vērtību pastāvēšanai.”

Iepazīstoties ar Ziņojumu un putnu ekspertu atzinumu, Pārvalde secina, ka pozitīvi vērtējama attieksšanās no VES parka būvniecības sākotnēji plānotajā ZA daļā. Tomēr Ziņojumā jautājumā par ietekmi uz putniem ir vairāki būtiski trūkumi, kas sasaucas ar augstāk minētajiem Programmas nosacījumiem.

Putnu ekspertu atzinums ir sagatavots par VES parka būvniecību un ekspluatāciju Dienvidkurzemes novadā, Pāvilostas apkārtnē, un šīs saimnieciskās darbības iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamajām putnu sugām. Atzinums un tā pielikumi ir sagatavoti uz 115. lpp., atzinumam papildus elektroniski ir pievienotas vairākas tabulas, kas satur ģeotelpisko informāciju gan par uzskaišu veikšanas vietām, gan par uzskaitēs konstatētajiem putnu sugu novērojumiem.

4.1. VES parka teritorijas izpētē izmantotā metodika

Pārvalde 15.02.2023. ir saņēmusi eksperta Kārļa Millera lūgumu apstiprināt SIA “K2 Ventum” VES Dienvidkurzemes novadā putnu izpētes un monitoringa metodiku. Eksperts ir iesniedzis metodiku, kas datēta ar 2022. gada martu. Eksperts norāda, ka šī metodika iepriekš 21.04.2022. ir saskaņota ar Pārvaldes Dabas aizsardzības departamenta tā brīža eksperti Sintiju Martinsoni un ir izstrādāta saskaņā ar Pārvaldes Dabas aizsardzības departamenta sniegtajām rekomendācijām. 15.03.2023. Pārvalde provizoriski apstiprināja iesniegto metodiku, ņemot vērā apstākli, ka putnu izpēte VES būvniecības vietā ir steidzama, jo vairākām putnu sugām vai sugu grupām to nepieciešams veikt jau no agra pavasara. Vienlaikus Pārvalde lūdza izpētes veikšanā ņemt vērā VES novietojuma izmaiņas. Provizoriski apstiprinātajā metodikā ir norādīts, ka izpēte tiks veikta dažādā intensitātē līdz 3km attālumam no VES būvniecības vietām, lielāku uzmanību veltot VES būvniecības vietām, kā arī kamerāli izvēlētām īpaši aizsargājamajām putnu sugām potenciāli piemērotām vietām. Plānots, ka putnu izpēte sastāv no 5 daļām – 1) novērojumu veikšanas ar provocēšanu; 2) lielo dienas plēsīgo putnu ligzdu kontroles un inventarizācijas; 3) dienas plēsīgo putnu sugu un melnā stārķa izpētes; 4) migrējošo putnu, pamatā – zosu uzskaitēm martā – aprīlī un septembrī – oktobrī; 5) vispārīgas izpētes ap VES būvniecības vietām. Pārvaldei iesniegtajā un provizoriski apstiprinātajā metodikā ir aplūkoti putnu izpētes sagatavošanās un lauka darbi, tā neietver informāciju par iegūto datu interpretāciju un analīzi.

Ekspertu atzinuma metodikas sadaļā sākotnēji ir ievietots ar Pārvaldi 15.03.2023. provizoriski saskaņotās metodikas teksts, norāde par metodikas saskaņošanu atrodama ekspertu atzinuma 10. lpp. Ekspertu atzinuma metodikā vairākās vietās ir atzīmētas atkāpes no Pārvaldes 15.03.2023. provizoriski saskaņotās metodikas. Pirmkārt, ekspertu atzinuma 14. lpp. ir norādīts, ka izpētes laikā eksperti ir nolēmuši par divu

saskaņotajā metodikā norādīto atsevišķo uzskaišu veidu (migrējošo putnu uzskaites, kā arī dienas plēsīgo putnu un melnā stārķa uzskaites) apvienošanu, jo šādā veidā racionālāk tiek izmantots izpētei paredzētais laiks. Tajā pašā laikā ekspertu atzinuma pielikumos informācija par migrējošo putnu novērošanas punktiem un dienas plēsīgo putnu un melnā stārķa novērošanas punktiem joprojām atspoguļota atsevišķi (48. un 49. pielikumi, atšķirīgs novērošanas vietu skaits). Ņemot vērā ekspertu atzinuma neviennozīmīgo informāciju, rodas jautājums, kurās vietās tad migrējošo putnu uzskaites ir veiktas? Papildus ir jautājums, cik pamatota ir šo abu uzskaišu apvienota veikšana, ja Kurzemes DR daļā zosu (ar Pārvaldi 15.03.2023. saskaņotās metodikas 6.lpp. ir norādīts, ka migrējošo putnu uzskaites pamatā attiecas uz zosīm *Anserini*) migrācijas lielākais intensitātes vilnis var būt jau marta sākumā un vidū, bet dienas plēsīgo putnu uzskaišu metodikā paredzēts novērojumus veikt tikai no aprīļa vidus. Otrkārt, ekspertu atzinuma 16.-18. lpp. ir izlasāmi “metodikas precizējumi/papildinājumi”. Eksperti atzīmē (17. lpp.), ka viens no precizējumu un papildinājumu iemesliem ir VES būvniecības vietu izmaiņas. Šīs ir objektīvi nepieciešamas metodikas izmaiņas, un šo faktu savā vēstulē par metodikas apstiprināšanu ir norādījusi arī Pārvalde. Taču tālāk Eksperti norāda (17. lpp.), ka izpētes laikā pieņēmuši lēmumu teritorijas vispārīgo izpēti ap VES būvniecībām vietā (5. punkts metodikā) jeb “izstaigāšanu ap turbīnu vietām 500m rādiusā, pārbaudot ES nozīmes biotopus un vecākās mežaudzes, aizstāt ar nejauši ģenerētu 500m garu transektu (n=30) apsekošanu, ejot kājām, kas ļauj iegūt vispārīgu priekšstatu par izpētes teritoriju”. Lūdzam eksperta atzinumā un Ziņojumā skaidrot metodikas izmaiņas, kā arī iegūto datu apjomu, lai novērstu bažas par to, ka nav veikta pienācīga teritorijas izpēte.

Ekspertu atzinuma metodikas noslēgumā (18. lpp.) uzskaitītas un pielikumos kartogrāfiski atspoguļotas putnu uzskaišu veikšanas vietas, kas apsektas divas reizes sezonā. Šajā kontekstā konstatējamas vēl papildus metodikas grozījumi – migrējošo putnu uzskaites ir veiktas tikai **divas reizes** nevis septiņas pavasara migrāciju sezonā, kā norādīts ar Pārvaldi saskaņotajā metodikā. Ņemot vērā to, ka migrācijas katru gadu var fenoloģiski atšķirties, domājams, ka tikai divu migrējošo putnu uzskaišu veikšana nevar sniegt objektīvus rezultātus. Lūdzam eksperta atzinumā sniegt skaidrojumu, lai novērstu bažas par nepietiekošu izpētes apjomu.

Ekspertu atzinuma metodikā ir aplūkoti putnu izpētes sagatavošanās un lauka darbi, tā neietver informāciju par iegūto datu interpretāciju un analīzi. Ekspertu atzinuma ietekmju novērtējuma kopsavilkumā ir norādīts, ka eksperti veikuši “rūpīgu datu analīzi”, to skaitā ir izvērtētas “gaidāmās kumulatīvās ietekmes”. Tomēr no ekspertu atzinuma satura nav skaidrs, kā tieši datu interpretācija un analīze ir veikta, līdz ar to Pārvalde nevar novērtēt, cik pamatota ir ekspertu norādītā informācija un secinājumi. Lūdzam eksperta atzinumā ietvert papildus informāciju par veikto datu analīzi un to interpretācijas metodēm, skaidrojot, kā tieši ir interpretēti uzskaišu rezultāti, veicot pāreju no putnu novērojumu skaita uz VES parka ligzdojošo putnu populāciju vērtējumiem. Vispārzināms, ka lauka uzskaitēs, kas nav totāla izpēte un visas izpētes teritorijas apsekošana (šajā gadījumā lauka uzskaites nav totāla izpēte), nav iespējams konstatēt visus izpētes teritorijā sastopamos putnus – pastāv nenovērotā populācijas daļa. Nav skaidrs, kā šis apstāklis tiek ņemts vērā, ekspertiem vērtējot VES parka teritorijā ligzdojoši putnu populācijas. Otrkārt, nav skaidrs, kā eksperti ir aprēķinājuši VES parka teritorijā ligzdojoši putnu populācijas daļu Latvijas kontekstā, tabulas galvas daļā norādītā informācija kolonnā “Ietekmētā populācijas daļa” (vidējais vērtējums (min+max)/2) ir nepilnīga un neļauj veikt neatkarīgu, atkārtotu datu analīzi. Treškārt, šim procentos izteiktajam vērtējumam individuālu VES teritoriju kontekstā ir

maza nozīme, ja vienlaikus nav apskatīta arī kumulatīvā VES parku kopējā ietekme. Tā kā ekspertu apjomīgajā lauka izpētē iegūtās informācijas analīzei ir izšķiroši svarīga nozīme, nepieciešams lūgt atbilstošus ekspertu atzinuma metodikas papildinājumus. Pašlaik nav iespējams izvērtēt, cik pamatoti ir ekspertu atzinumā norādītie skaitliskie vērtējumi par VES parka teritorijā ligzdojošajām putnu populācijām.

4.2. VES parka iespējamā ietekme uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām

Plānotais VES parks atrodas tuvu divām īpaši aizsargājamajām teritorijām, praktiski robežojas ar Grīņu dabas rezervātu un dabas liegumu “Ziemepe”. Spriežot pēc ekspertu atzinuma kartogrāfiskajiem materiāliem, aizsargājamajām dabas teritorijām tuvākās VES atrodas 500-600m attālumā. Programmā ir izvirzīta prasība novērtēt paredzētās darbības ietekmi uz Natura 2000 teritorijām – dabas liegumiem “Ziemepe”, “Sakas grīņi” un Grīņu dabas rezervātu, apskatot gan tiešās, gan netiešās ietekmes, kā arī ņemot vērā šo Natura 2000 teritoriju ekoloģiskās funkcijas, integritāti, izveidošanas un aizsardzības mērķus. Likuma “Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” pielikumā “Latvijas Natura 2000 – Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju saraksts” uzskaitītas Natura 2000 teritoriju izveidošanas mērķsugas, kas ietver arī 12 putnu sugas Grīņu dabas rezervātam un 24 putnu sugas dabas liegumam “Ziemepe”. Abām īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām ir minētas tādas mežos sastopamas mērķsugas kā mežzirbe, rubenis, mednis, mazais mušķērājs, melnā dzilna, ķīķis, vakarlēpis un sila cīrulis. Dabas liegums “Ziemepe” ir putniem nozīmīgā vieta. Akmeņraga apkārtnē ir liela migrējošo putnu koncentrācija putnu migrāciju laikā.¹¹

Ekspertu atzinumā saistībā ar ietekmi uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām ir šādas nodaļas: “Dabas liegums “Ziemepe” (34.lpp.), “Grīņu dabas rezervāts” (35.lpp.) un “Prognozējamā ietekme DL “Ziemepe” un Grīņu DR” (36.lpp.). Eksperti norāda, ka abu aizsargājamo dabas teritoriju mērķtiecīga apsekošana VES parka izpētes ietvaros nav veikta, taču lauka apsekojumi ir ietvēruši daļu no abu aizsargājamo dabas teritoriju platības. Atzinuma kopsavilkumā eksperti secina, ka būtiska ietekme uz Natura 2000 teritorijām 3 km zonā ap VES parku nav paredzama (39.lpp.), paredzētās darbības iespējamās ietekmes zonā nesniedzas nevienā ĪADT vai Natura 2000 teritorijā (40.lpp.), balstoties uz aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos pieejamo informāciju, nav pamata uzskatīt, ka plānotais VES parks varētu nodarīt kaitējumu šajās aizsargājamajās dabas teritorijās ligzdojošajām īpaši aizsargājamajām putnu sugām (40.lpp.). Papildus eksperti arī atzīmē, ka Grīņu dabas rezervāts nav izveidots putnu sugu aizsardzībai (40.lpp.). Tajā pašā laikā eksperti norāda, ka “ilgtermiņā pastāv nezināma lieluma ietekmes risks” un “prognozējams, ka trokšņa piesārņojuma radītā ietekme neietekmē aizsargājamo pūču sugas dotajā brīdī, bet var samazināt to kvalitāti iespējamās kolonizācijas gadījumā ienākošajiem putniem” (36.lpp.). Eksperti norāda, ka tieša ietekme jeb sadursmes ir būtiski mazināma, izmantojot tehnoloģiskos risinājumus rotoru palēnināšanai vai pilnīgai apstādināšanai individuālām turbīnām vai turbīnu grupām riska zonā ielidojušo putnu

¹¹ <https://www.daba.gov.lv/lv/media/3576/download?attachment>

klātbūtnes gadījumā (36. lpp.). Eksperti arī norāda, ka tieša ietekme uz abām aizsargājamajām dabas teritorijām nebūs, jo ne viena no būvniecības darbībām, izņemot kabeļu trases ierīkošanu, tieši neskar aizsargājamajās dabas teritorijas (36. lpp.).

Abu aizsargājamo dabas teritoriju mērksugu vidū ir vistveidīgo putnu sugas kā mežzirbe, mednis un rubenis. Grīņu dabas rezervāta dabas aizsardzības mērķu kontekstā svarīgs ir atklātu virsāju biotopu, kuros sastopami atsevišķi savrup augoši bioloģiski veci koki, konteksts. Pašlaik virsāju biotopu aizsardzības stāvoklis nav apmierinošs, ir uzsākta šīs teritorijas apsaimniekošana šajā virzienā. Dabas lieguma “Ziemupe” dabas aizsardzības plānā norādīts, ka nozīmīga loma ir mežainajām kāpām, kas šobrīd arī nav pietiekami labā kvalitātē, tādēļ ir plānota biotopa kvalitātes uzlabošana. Mērķtiecīgas biotopu apsaimniekošanas pasākumu rezultātā iespējama dzīvotņu kvalitātes uzlabošanās arī šajās īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās sastopamajām aizsargājamajām putnu sugām, ieskaitot medni un rubeni, kā arī melno stārķi. Ņemot vērā to, ka ārpus īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām prognozējama turpmāka dzīvotņu platību samazināšanās, fragmentācija un citas nelabvēlīgas ietekmes, svarīgi izvērtēt plānoto VES ietekmi uz aizsargājamo putnu sugu un to dzīvotņu nākotnes perspektīvām, ne tikai uz šī brīža situāciju. Eksperti savā atzinumā norāda, ka “ilgtermiņā pastāv nezināma lieluma ietekmes risks”.

Mežzirbei, mednim un rubenim saistībā ar vēja parku izbūvi ir raksturīga teritoriju pamešana vēja turbīnu izbūves un darbības rezultātā. Atsevišķos literatūras avotos norādīts, ka attiecībā uz vistveidīgajiem putniem nepieciešama vismaz 1000 m plata buferzona¹². Vistveidīgie putni ir neveikli lidotāji, tādēļ šīm sugām ir augstāks sadursmju risks. Zemo lidojumu dēļ augstākie riski ir ietriecoties turbīnas mastā vai žogā ap turbīnu, tādēļ rekomendē izmantot tādus ietekmi mazinošus pasākumus kā kontrastējošs masta krāsojums un žoga, ja tāds tiks izmantots, marķēšana, kas samazinātu sadursmju daudzumu. Trokšņa piesārņojums ietekmē vistveidīgo putnu sugas, riesta laikā ietekmējot vokalizējošā tēviņa sadzirdēšanu, ņemot vērā šo aspektu, rekomendē izmantot klusāku vēja turbīnu izvēli¹³.

Eksperti norāda, ka tiešu sadursmju risks novēršams vai samazināms, VES parka būvniecībā izmantojot atbilstošus tehnoloģiskus risinājumus, kas samazina turbīnu griešanās ātrumu vai tās apstādina brīžos, kad pastāv sadursmju risks. Tomēr zinātniskie pētījumi rāda, ka pašreiz pieejamās metodes ļauj šo sadursmju risku novērst tikai par 60-70%, bet ne pilnībā izslēgt.

Ņemot vērā trūkumus novērtējumā par ietekmi uz migrējošām sugām (skat.zemāk), Ziņojumā iztrūkst informācija šajā aspektā par Paredzētās darbības ietekmi uz putniem nozīmīgo vietu, dabas liegumu “Ziemupe”.

¹² Anon. 2015. Working Group of German State Bird Conservancies (Länderarbeitsgemeinschaft der Vogelschutzwarten LAG VSW) Recommendations for distances of wind turbines to important areas for birds as well as breeding sites of selected bird species (as at April 2015) Länderarbeitsgemeinschaft der Vogelschutzwarten (LAG VSW) (2014): Ber. Vogelschutz 51: 15–42.

¹³ <https://tethys.pnnl.gov/sites/default/files/summaries/WREN-Short-Science-Summary-European-Grouse.pdf>

4.3. VES parka iespējamā ietekme uz migrējošajām putnu sugām

Eksperti norāda (37.lpp.), ka “migrāciju uzskaites pēc būtības nav īpaši racionālas”, un tādēļ “izpēte ir jākoncentrē uz ligzdojošajām īpaši aizsargājamajām sugām”. Šis viedoklis tiek pamatots ar to, ka pastāv ļoti dažādi un daudzveidīgi putnu migrācijas ietekmējoši faktori (meteoroloģiskie apstākļi, dažādos gados atšķirīgas ligzdošanas sekmes un ziemošanas apstākļi), tādēļ putnu migrāciju raksturojošie parametri, vērtības ir ļoti mainīgas. Tomēr Pārvaldes ieskatā VES parka iespējamā ietekme uz migrējošajām putnu sugām, jo īpaši Kurzemē un teritorijā tuvu Baltijas jūrai, ir **būtisks jautājums, kas prasa atbilstošu izpēti**. Apstākļi, ka migrācijām var būt variabli parametri, tās katru gadu var atšķirties gan pēc intensitātes, gan fenoloģiskām īpatnībām un tādēļ ir grūtāk novērtējamas, nevar būt par iemeslu tam, ka ietekme uz migrācijām netiek izvērtēta vispār. Atzinumā ir norādīts, ka atzinuma autoram ir ilggadīga putnu migrāciju novērošanas pieredze Latvijā un ārvalstīs. Tomēr bez šīs pieredzes ir nepieciešamas arī zināšanas par izpētes plānošanas un dizaina jautājumiem. Pastāv iespēja novērtēt, cik konkrēta teritorija ir nozīmīga putnu migrāciju kontekstā, salīdzinot putnu migrāciju intensitāti un citus parametrus vienlaikus gan izpētes teritorijā, gan kontroles teritorijās, piemēram, vietās, kur ir uzkrāta ilggadīga pieredze. Šādu relativitātes pieeju izmanto citi putnu eksperti, tāpat šis princips ir sevi pierādījis arī sikspārņu pētījumos, kuru mērķis ir novērtēt katras individuālas vietas nozīmi sikspārņu kontekstā salīdzinājumā ar citām teritorijām. VES parka iespējamā ietekme uz putnu migrācijām atzinuma ietvaros nav pilnvērtīgi izvērtēta (tai skaitā teorētiski), balstoties dabas aizsardzībā nozīmīgajā piesardzības principā. Respektīvi nav aprakstīts, kāda ir VES parka ģeogrāfiskā novietojuma iespējamā saistība ar putnu migrācijas ceļiem no vienas koncentrēšanās, barošanās, atpūtas vietas uz nākamo. Pašlaik VES parka ietekme uz migrējošajiem putniem nav veikta pietiekamā apjomā, tādēļ nepieciešams papildināt Ekspertu atzinumu.

Vēršam uzmanību arī uz Programmas 2.4.4. nosacījumu par Ziņojumā iekļaujamo vides stāvokļa vērtējumu darbības vietā un apkārtnē: “2.4.4. *Apkārtnes dabas vērtību raksturojums (arī mežu, dižkoku un citu īpaši aizsargājamo dabas objektu raksturojums) Paredzētās darbības teritorijā un tās iespējamās ietekmes zonā. Ar Paredzēto darbību saistīto VES pievedceļu, EP kabeļu līniju u.c. ar elektropārvades nodrošinājumu saistīto risinājumu šķērsojamās un tuvākās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (arī Latvijā aizsargājamās Eiropas Savienības nozīmes dabas teritorijas (Natura 2000)), šo teritoriju aizsardzības režīmi un nozīmīgums bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā; īpaši aizsargājamās sugas un biotopi, mikroliegumi; putnu un sikspārņu pulcēšanās (piemēram, barošanās un ligzdošanas/vairošanās vai ziemošanas) vietas un **migrācijas koridori, riestu vietas (ja attiecināms) Paredzētās darbības vietā un tuvākajā apkārtnē, norādot attālumu līdz to robežai vai to šķērsošanas vietai.**”*

4.4. Kumulatīvās ietekmes

Programmā sniegts 3.3.1. nosacījums: “*Iespējamās savstarpējas un summāras ietekmes ar citām plānotām VES vai VES parkiem. Aspektos, kuros iespējama ietekmju summēšanās, veic atbilstīgu novērtējumu.*”

Šobrīd uz D no plānotā VES parka darbojas divi parki Saraiku muižā un Šķēdes poligonā, kā arī tiek plānoti vairāki jauni parki. Ziņojumā nav atrodams novērtējums par kumulatīvajām ietekmēm un putniem. Sniegta informācija: “*Kumulatīvās ietekmes izvērtēšanai Latvijā neeksistē ne vadlīnijas vai tehniskas norādes kādā apjomā tā veicama, nedz arī publiski pieejama informācija par visiem attīstīšanas un izpētes fāzē*

esošiem VES parkiem, nemaz nerunājot par to tehnisko specifiku.”

Pārvalde nepiekrīt, ka Ziņojumā netiek vērtētas kumulatīvās ietekmes vismaz reģionālā mērogā, it īpaši putnu migrācijas kontekstā. Lūdzam atbilstoši papildināt Ziņojumu.

4.5. Komentāri par ietekmi mazinošiem pasākumiem

Pirmie septiņi no Ziņojuma 4.5.4. sadaļā sniegtajiem nosacījumiem attiecas uz putnu monitoringu un tā metodiku. Šie punkti arī pārklājas, piemēram, “*Monitorings tiek turpināts tikai un vienīgi pēc līdzšinējā izpētē veiktās metodikas, kas ir apliecinājusi savu atbilstību mērķu sasniegšanai.*” un “*VES parkā veicamajā monitoringā izmantojama ekspertu K.Millera un D.Ūlanda izstrādātā metodika, kas saskaņota ar DAP un pēc kuras veikta līdzšinējā izpēte.*” Tajā pašā laikā pie ietekmi mazinošiem pasākumiem nav atrodams šajā situācijā loģiski izrietošs secinājums, ka, monitoringa laikā konstatējot būtisku ietekmi uz putniem (ligzdojošiem vai migrējošiem), tiek izdarītas atbilstošas izmaiņas VES parka darbībā, lai novērstu šo ietekmi. Monitoringa vienīgais mērķis nevar būt pētījumu datu iegūšana, tam arī jāpalīdz novērst ietekmi uz putniem.

Jautājumā par detektēšanas iekārtām, kas nodrošina VES apstādīšanu, Pārvalde atkārtoti norāda, ka šo iekārtu efektivitāte ir >60%¹⁴, tādēļ to nevar uzskatīt par pasākumu, kas pilnībā novērš ietekmi. Lūdzam precizēt Ziņojumu, arī ietverot informāciju par detektēšanas iekārtu efektivitāti.

Ziņojumā arī norādīts, ka “*ietekmi mazinošs pasākums ir VES aprīkošana ar viedajām radaru un kameru sistēmām, kas atkarībā no specifiku, nepieciešamības gadījumā var apstādīt atsevišķu VES, to grupu vai visu VES parku. Tādejādi samazinot vai arī pilnībā izslēdzot tuvojošos ĪAS/MIK/PD I putnu sugu sadursmju iespējas ar VES*” un “*viedo radaru un kameru sistēmu specifiku un tehniskie parametri precizējami tehniskā projekta izstrādes laikā*”.

Norādām, ka detektēšanas iekārtas tiek ieprogramētas uz konkrētu sugu atpazīšanu. Tādēļ šajā gadījumā ir korekti norādīt, uz kurām putnu sugām pirmšķietami iekārtas ir jāieprogrammē, piemēram, sarkanā klija, jūras ērglis, mazais ērglis, baltais stārķis, peļu klijāns, zivjērglis, ķīķis, niedru lija, lauku lija, vistu vanags, lauku piekūns, purva piekūns. Monitoringa laikā konstatējot ietekmi uz papildus sugām, iekārtas tiek ieprogramētas arī uz tām.

Tāpat sniedzam informāciju, ka ir pieejamas divu veidu detektēšanas iekārtas. Pārvalde rekomendē izmantot iekārtas, kas, identificējot par sensitīviem definētos putnus, seko to lidojumu trajektorijām, un, prognozējot sadursmju risku, aptur staciju darbību. Otra tipa iekārtas sākotnēji aktivizē atbaidīšanas sistēmas un tikai pēc tam aptur stacijas darbību. Ņemot vērā, ka otrā tipa stacijas rada trokšņa traucējumu, nav ieteicama to izmantošana.

Tāpat arī rekomendējam apsvērt citus ietekmi mazinošus pasākumus, piemēram,

¹⁴ McClure CJW, Rolek BW, Dunn L, McCabe JD, Martinson L, Katzner T 2021. Eagle fatalities are reduced by automated curtailment of wind turbines. J Appl Ecol. 58:446–452.

izmantot klusākas VES stacijas. Tas ir VES parku būvniecībā izmantots ietekmi mazinošs pasākums, kas var mazināt trokšņa traucējuma ietekmi uz jutīgām sugām – pūcēm (apodziņu), vistveidīgajām sugām, vakarlēpi.

5. Citi komentāri

Programmas sadaļā “Prasības novērtēšanas un pētījumu kopumam, kas jāietver Ziņojumā” norādīts: “2.4.6.Darbības vietas un Paredzētās darbības ietekmes zonas ainaviskais un kultūrvēsturiskais nozīmīgums, tuvākie aizsargājamie kultūras pieminekļi, to aizsargjoslas, rekreācijas un tūrisma objekti.”

Pārvalde vērš uzmanību, ka VES parka teritorijā iekļaujas zemes vienības ar kadastra apzīmējumu 64860130093 R daļa, kuras aprobežojums ir Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslā plānota vairāku VES būvniecība. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjosla izveidota, lai samazinātu piesārņojuma ietekmi uz Baltijas jūru, saglabātu meža aizsargfunkcijas, novērstu erozijas procesu attīstību, aizsargātu piekrastes ainavas, nodrošinātu piekrastes dabas resursu, arī atpūtai un tūrismam nepieciešamo resursu un citu sabiedrībai nozīmīgu teritoriju saglabāšanu un aizsardzību, to līdzsvarotu un ilgstošu izmantošanu.

Ziņojumā, t.sk. sertificēta ainavu arhitekta atzinumā par vēja elektrostaciju parka attīstīšanu Dienvidkurzemes novadā, Sakas pagastā, nav novērtēta ietekme uz ainavu saistībā ar Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastes aizsargjoslas izveidošanas mērķi.

Ar cieņu

Dabas aizsardzības departamenta direktore

G. Strode

I.Ķuze 25441620
ilze.kuze@daba.gov.lv

I.Dermaka 29464797
indra.dermaka@daba.gov.lv

K.Vilks 26513497
kristaps.vilks@daba.gov.lv

D.Sāmīte 29132019
dace.samite@daba.gov.lv

A.Ozoliņa 28323065
alise.ozolina@daba.gov.lv

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKU PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

